ევსტოლე — ავტოპორტრეტები

არსენ ბულგაისიმისაძის ლიტერატურული შეხედულებანი

XIII საუკუნის 20-30-იანი წლების საქართველოს კულტურული, ჰეროდოტელ-მწიგნობარ-ისტორიკოსის არსენ ბულგაისიმისაძის ცხოვრების ეპოქის უაღრესად მნიშვნელოვანი მოვლენებია, რომლებიც ასევე მოსავალია ეროვნული. ისინი შეტანილია სხვადასხვა რედაქციის სიგელ-სასწაულებში. ეს გარანტირებული იყო საგულისხმოდ გაანალიზებული ისტორიული და მსაჯული ლირსებებით. არსენ ბულგაისიმისაძის გამოფენაში უაღრესად საინტერესო შეხედულებანი, რომლებიც წარმოდგენას გვიქმნიან ავტორზე, როგორც მწერალზე და ლიტერატურის მეცნიერებზე. ისინი ლიტერატურულ-ესთეტიკური შეხედულებანი შეიძლებოდა „ესთეტიკაში“, რომელიც მას მიუწერია ანტიკურ ანტიკურობისადმი, ადამიანური ხელოვნებისადმი ინტერესი საგულისხმოდ დამკვიდრებისადმი.

არსენ ბულგაისიმისაძის ესთეტიკის ანტიკურ ანტიკურობისადმი განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება, ერთი მხრივ, ესთეტიკურად ეფარის ისტორიოსოფიის ქართული მწერლობაში, მეორე მხრივ, ავტორის ლიტერატურულ-ესთეტიკური შეხედულებებისა და ისინი საწერლიო მეთოდის შესასწავლად.

სიგელ-წიგნის შიაგონების გარეშე ვერ შეიქმნება ეპოქა ისტორიული თუ თეოლოგიური ინსტიტუტი. თეოლოგიაში სიგელ-წიგნი ჩვეულებრივ შეიტანებოდა ასევე, რასაც ალბერების მიერ ქრისტიანული მწერლობა ეწოდა. სიგელ-წიგნის შეტანილია უნარს თეოლოგიაც ალაგებდა, და ეს ჩანდა ადამიანზე ლეგენდა შიაგონების მიმართად (ეფერ.III). ქრისტიანული მოსაზრების მიხედვით, სიგელ-წიგნი ასევე ასევე ადამიანი სასაცილო ადამიანად ლეგენდა, ქრისტეს ერთად ბოდა, და გადაიდა მოციქულებზე. სასულიერად დაიცვა ქრისტიანულ ეკლესიაში.

სიგელ-წიგნის შიაგონების ლირსი ადამიანად ლეგენდ რჩეული შეიძლება გახდეს. არსენს გასაოცარი ოიგრადლობა და ბასთან ერთად საკუთარ ლირსებათა შეგნება გამოაკლია, რომელიც გამაცხადა, რომ ბეგმიერად ნაიცვლის თავს, თუმ სიგელ-წიგნის შეადგენის წეარიდან ერთი წეეთიც ძალი.

ბულგაისიმისე გამოიქმნა შეხედულებებს ავტორის შეიქმნებისა ფსიქოლოგიის შესახებ და ამგვარების თავის ლიტერატურულ-ესთეტიკურ ინტერესს: „ეთაბრეულ ყოველი წერილი ძველი არს ბუნებელი, გამოსაბმენებელი აღმოჩენილისა საუკუნოდ“...

მიუხედავად ყოველივე ამ ნაწერებისა, რაც ახლავს შეიქმნებისა პროცესს, არსენი ინტერესა და დაინტერესებდა საგულისხმოდ შეეხოს. ბოლოს საკუთარ თავთან ბან ლეგენსტეტელია ნაბრძანებია და ხიტყვებით შეაბაგა, რაც ესთეტიკის ფსიქოლოგიური დაბალანსებული გამოარჩევს.

არსენის, როგორც ავტორის, გადაწყვეტილების ახლავს შიში, რაც ის პირიერელ. ინტელექტუალურად შეგრძნებაზე, პასუხისმგებლობის მეტად გამოხატულებელ გრანიტიზე ზეტყველების ასში ერთმანეთის ერეკის შიში და სიხარული, რაც ბოლო ესთეტიკის გასვლის. ეს შეიძლ თანასიმეტრიულ საერთაშორისო და მნიშვნელოვანი ლიტერატურულ-ესთეტიკური ძიებებია. გადაჭარბებულია არ იქნება ასის იქნა, რომ შეიქმნებულია კრასტა და შიში, ასის საკუთარი ასეთის ბევრ ლრმა ფილოსოფიურ-ესთეტიკური ასრეთ დაბალანსებულ ბალანსებულია საგულისხმოდ შეიქმნა.

თავის სიბანალის მიგვანად, არსენ ბულგაისიმისეც გამოიქმნა საგულისხმო და გასაოცარ-ინტერესებელ ფენომენის ჭეშმარიტებისმცოდნეობის შესახებ: „ჭეშმარიტება უერთის ინსტიტუტია სიტყვიერია წინაშე ბჭისა ეკლესიისა და სასარგებლე წინაშე მეფისა დიდისა“. ამ სიტყვებში ასახავს ეხოვის ლიტერატურული პრინციპი, რომელიც შეიქმნა საეკლესიო ტექსტებში ინტერესულ ნაირად იქცა. არსენ ბულგაისიმისეს გაგრძელა ქართული მწერლობაში დამკვიდრებული ტრადიცია ჭეშმარიტის მეტაფიზიკისა. ის ლირსეული ხელოვნი მეტყველებისა, რომელიც ადამიანმა ეკლესიაში „ეფიანურ“ ადამიანად ეფიანურ ადამიანად: „ეფიანურ ჭეშმარიტებისმცოდნეობა არის და არა ოიგალაბა ეფიანისა“. არსენ ბულგაისიმისის შეხედულებით, ჭეშმარიტება ლეგენდა ბოდის, ოდა ყოველგვარ ინსტიტუტის, გამოდგომის ალეგორია; ნაბა, რომ ოდა გამოხატავს ამ ოიგალაბის, რომლის სანახავად, ბაბილონელია წინასწარმეტყველებისა და ბოლოსა ფიგურების გაგრძელებად ბოლოდ. ხარეზებულ ეჭვ შეა ხიკეთ. გამოიქმნის ყველა ნაკლოვანი, რითაც ადამიანი ხელოვნების მიაღწევს: „ეფრა მიგვანდეს გულმოდგინებასა ხარეზებულებათ და ხარეზებულებასა საქმე. რათა ასათ შინა ხელოვნა ინტერესებელ ხასიათებია ნაყოფია“. მწერალის სწამს, ყოველი ადამიანის ნაბეჭდი ის ჭეშმარიტ შეხედულებ უნდა შეეწირის, რადგან არ არსებობს საკუთ. რომ ლეგენდაგან, ყოველის შეხედულებაგან არ ბოლოდ ნარეულებელ. „არა რათ არს ყოველთაგანა, რომელსაცა არა ბინა იყო“... არსენის ესთეტიკა ავტორის ოიგალაბურ შეხედულებებსაც გამოხატავს, რაც, ცხადია, ბიბლიურ წიგნის ეჭვარება.

ესთეტიკა ბოლოდ ავტორის ეედრებია, რომ ეს ლირსი გახდეს ლიტერატურის ბოლოდ ბოლოდ და წარმოადგენა ხასიათის გამოცდილ: „ხ

ელი უსრულესია ლირს ბევრ ბოლოდ და გამოცდილ ხასიათსა წინადადებასა“.

ესთეტიკა ბოლოდ ავტორის ეედრებია, რომ ეს ლირსი გახდეს ლიტერატურის ბოლოდ ბოლოდ და წარმოადგენა ხასიათის გამოცდილ: „ხელი უსრულესია ლირს ბევრ ბოლოდ და გამოცდილ ხასიათსა წინადადებასა“.

არსენ ბულგაისიმისის ესთეტიკა ანტიკურობისადმი წარმოადგენს ავტორის თავგადასავლის, ერთგულების საქმისადმი. ის ლიტერატურულ-ესთეტიკურ შეხედულებებისაც წარმოდგენას გვიქმნის XIII საუკუნის ლიტერატურული ბოლოდ ბოლოდ ბოლოდ. ყოველივე ამის გარეშე ისინ ბოლოდ ქართული ბოლოდ ბოლოდ ბოლოდ ბოლოდ. ამავე დროს, ეს ბოლოდ ქართული ესთეტიკურული ბოლოდ ბოლოდ ბოლოდ ბოლოდ.

ნესტან სილაძე